

MWAKA MMOJA WA RAIS SAMIA

TUME YA MAENDELEO YA USHIRIKA

MAFANIKIO YA SEKTA YA USHIRIKA KATIKA MWAKA MMOJA WA SERIKALI YA AWAMU YA SITA

Tume ya Maendeleo ya Ushirika

Taasisi ya Serikali iliyoanzishwa kwa Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013 yenye majukumu ya kudhibiti na kusimamia Vyama vya Ushirika pamoja na uhamasishaji wa maendeleo ya sekta ushirika nchini ni Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC) ambayo ipo chini ya Wizara ya Kilimo.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Samia Suluhu Hassan

Majukumu ya Tume ya Maendeleo ya Ushirika

Majukumu makuu ya Tume ya Maendeleo ya Ushirika ni pamoja na: Kuandikisha na kufuta vyama vya ushirika; Kukagua na Kusimamia vyama vya ushirika; Kutunza na kuboresha rejista ya vyama vya ushirika; Kutatua migogoro na malalamiko katika vyama vya ushirika; Kuhimiza na kuhamasisha maendeleo endelevu na ya kiuchumi ya vyama vya ushirika; Kutoa elimu na mafunzo kwa wanachama na watumishi wa vyama vya ushirika kuhusu uendeshaji wa ushirika; Kukusanya, kuhifadhi na kusambaza takwimu na taarifa za vyama vya ushirika; na Kufanya tafiti mbalimbali kwa maendeleo ya vyama vya ushirika.

Waziri wa Kilimo, Mheshimiwa Hussein Bashe (kulia) akiwa na Naibu Waziri wa Kilimo, Mhe. Anthony Mavunde

Mafanikio ya Sekta ya Ushirika

Mrajis wa Vyama vya Ushirika na Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania, Dkt. Benson Ndiege (kushoto) na Naibu Mrajis wa Vyama vya Ushirika, Collins Nyakunga

Katika kipindi cha mwaka mmoja wa Serikali ya Awamu ya Sita inayongozwa na Mhe. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Tume ya Maendeleo ya Ushirika imeendelea kutekeleza jukumu lake la msingi la Usimamizi na Udhhibiti wa Vyama vya Ushirika, ambapo jumla ya Vyama vya Ushirika 6,013 kati ya Vyama 9,185 vilikaguliwa. Matokeo ya ukaguzi huo ni pamoja na kubaini kuwepo ukiukwaji wa taratibu za uendeshaji katika baadhi ya Vyama vya Ushirika, na hivyo kusababisha kutokea kwa vitendo vya wizi na ubadhirifu wa fedha na mali za Vyama hivyo. Aidha, ilibainika kuwa baadhi ya vyama vya ushirika vina mifumo mibovu ya udhibiti wa ndani na vinashindwa kuandika miamala ya fedha kulingana na taratibu za fedha zilizopo. Hatua zilizohukuliwa ni pamoja na kuwaondoa/kuwatengua Viongozi wa Bodi za Vyama na watendaji waliobainishwa kuhusika na vitendo vya wizi na ubadhirifu na kufikishwa kwenye

Usimamizi na Udhhibiti wa Vyama vya Ushirika, ambapo jumla ya Vyama vya Ushirika
6,013
kati ya Vyama
9,185
vilikaguliwa.

vyombo vya Dola kwa ajili ya taratibu nyingine za kisheria.

Serikali kupitia Tume ya Maendeleo ya Ushirika imeanza utekelezaji wa Mpango wa Mafunzo wa kuwajengea uwezo Maafisa Ushirika nchini katika eneo la Ukaguzi na Usimamizi wa Vyama vya Ushirika. Hadi kufikia

mwezi Desemba, 2021 Maafisa Ushirika 170 kutoka mikoa 13 walikwishanufaika na mafunzo hayo. Hatua nyingine iliyochukuliwa na Tume ni kununua vitendea kazi ambapo magari 15, pikipiki 137 na kompyuta 82

zimenunuliwa. Tume pia ipo katika hatua za mwisho za uundaji Mfumo wa Kielektroniki wa Usimamizi na Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika na unatarajiwa kukamilika mwezi Aprili, 2022.

Baadhi ya pikipiki na magari yaliyonunuliwa na Serikali kupitia Tume ya Maendeleo ya Ushirika kabla ya kukabidhiwa kwa Wasimamizi wa Vyama vya Ushirika, Mikoani na Wilayani

Usimamizi wa Vyama vya Ushirika

Katika eneo la usimamizi wa vyama vya ushirika, Tume imesimamia Chaguzi za viongozi katika Vyama vya Ushirika 420 ili kuhakikisha kuwa taratibu zinafuatwa na wanachaguliwa viongozi wenye sifa. Aidha, Tume imeendelea pia kuchakata maombi ya Leseni za uendeshaji wa SACCOS ambapo SACCOS 172 zilipatiwa Leseni na hivyo kufanya idadi ya SACCOS kufikia 615. Kati ya hizo, SACCOS Daraja A ni 486 na SACCOS Daraja B ni 129, ambapo jumla ya maombi 267 yalirudishwa kwa ajili ya kufanya maboresho katika nyaraka zilizowasilisha.

MWAKA MMOJA WA RAIS SAMIA

TUME YA MAENDELEO YA USHIRIKA

MAFANIKIO YA SEKTA YA USHIRIKA KATIKA MWAKA MMOJA WA SERIKALI YA AWAMU YA SITA

Udhibiti wa Migogoro

Serikali kupitia Tume imeendelea kudhibiti migogoro katika Vyama vya Ushirika ambapo jumla ya migogoro 68 ilitatuliwa. Ili kudhibiti kutoka kwa migogoro mipya, Tume imeendelea kutoa elimu ya Ushirika kwa viongozi wa vyama na wanachama kupitia mikutano mikuu ya Vyama vya Ushirika na Vyombo vya Habari.

Uhamasishaji wa Uanzishwaji wa Vyama

Tume ya Maendeleo ya Ushirika imeendelea kufanya uhamasishaji wa uanzishwaji wa vyama vya ushirika katika sekta mbalimbali za kiuchumi. Katika mwaka 2021/2022, Tume imeratibu na kushiriki Uhamasishaji wa uanzishwaji wa Chama cha Ushirika cha wataalamu wa ukuzaji viumbe maji waliopo katika sekta ya Uvuvi kote nchini. Jumla ya washiriki 250 wamefikwa na kupatiwa elimu juu ya taratibu za kuanzisha Chama kwa mujibu wa Sheria, Kanuni na miongozo mingineyo ya Ushirika. Aidha, Tume imefanya uhamasishaji kwa vikundi 54 vyenye jumla ya wakulima 1,440 katika Halmashauri ya Muheza na Korogwe mkoani Tanga, Halmashauri ya Siha na Mwanga mkoani Kilimanjaro na Halmashauri ya Arusha na Ngorongoro mkoani Arusha. Vilevile, jumla ya wanakikundi 800 ambao ni wafugaji ndani ya Tarafa ya Ngorongoro wamepatiwa mafunzo bora kuhusu ufugaji Nyuki ambapo Mizinga 1,476 ilitolewa kwa vikundi vyote na taratibu za kuvisajiri vikundi hivi kuwa Vyama vya Ushirika unaendelea.

Hatua hizi zote zimewezesha kusajiliwa kwa Vyama vya Ushirika 40 na hivyo kufanya idadi ya vyama vya Ushirika hadi kufikia 9,741 na kuongezeka kwa idadi ya wanachama wa vyama vya Ushirika hadi kufikia 6,965,272 mnamo mwezi Disemba, 2021.

Kuimarisha Huduma za Ugani

Kuhusiana na kuimarisha huduma za ugani kwa wakulima na kuongeza tija kwenye kilimo, Tume imehamasisha Vyama vya Ushirika kuanza kuajiri Maafisa Ugani ili kuongeza tija. Hadi Juni, 2021 kuna Jumla ya Maafisa Ugani 76 waliajiriwa na Vyama vikuu vya Ushirika vitano (KCU Ltd, KDCU Ltd, KACU Ltd, MAMCU Ltd, TANECU Ltd, KNCU Ltd)

Upatikanaji wa Pembejeo Kupitia Ushirika

Vyama vya ushirika vimefanikisha upatikanaji wa pembejeo kupitia mfumo wa ushirika ambapo katika mwaka 2020/21 mbolea tani 22,175 zenye thamani ya Shilingi 6,018,386,364, mbegu na viuatilifu tani 252 vyenye thamani ya Shilingi 860,645,250, mbolea tani 17,237.44 zenye thamani ya Dola za Marekani 11,756,830.51, na madawa na vifungashio vyenye thamani ya Dola za Marekani 820,054.34 vilinunuliwa. Katika miaka ya nyuma utaratibu kama huo haukuwepo na wakulima walinunua kutoka kwa wanunuzi binafsi ambao waliuauzia kwa bei kubwa na ubora mdogo. Pembejeo zote za pamba na tumbaku kwa mwaka 2020/21 zimeagizwa na ushirika.

Ghala la Pembejeo za Korosho zilizonunuliwa kupitia Ushirika mkoani Mtwara

Masoko ya Mazao ya Wakulima na Wanaushirika

Vyama vya ushirika vinaratibu masoko ya mazao ya wakulima na wanaushirika kwa mazao ya kimkakati na mengine. Serikali kupitia Tume ya Maendeleo ya Ushirika, Bodi ya Usimamizi wa Stakabadhi za Ghala na Soko la Bidhaa kwa pamoja wamehamasisha na kutoa elimu kwa vyama vya ushirika kuhusu matumizi ya Mfumo wa Stakabadhi Ghalani kwenye zao la choroko, dengi, Kakao na ufuta katika Mikoa ya Tabora, Shinyanga, Simiyu, Mwanza, Katavi, Songwe, Rukwa, Mbeya, Singida, Dodoma, Geita, Morogoro na Iringa.

Mnada wa Korosho mkoani Mtwara

Mnada wa Korosho Mkoani Mtwara

Mfumo huu umelenga kuwakomboa wakulima kwa kuwahakikishia upatikanaji wa soko na bei nzuri. Mfumo huu umewawezesha wakulima kupata bei bora ya mazao yao. Kwa mfano, bei ya korosho ilipanda kutoka shilingi 1,300 hadi 3,000 kwa kilo. Kakao kilo moja iliuzwa kati ya shilingi 1,800 hadi 2,500 kabla ya mfumo na baada ya kuanzisha mfumo wa stakabadhi kilo moja imeuzwa hadi shilingi 4,800 mpaka 5,000. Pia, awali zao la Ufuta kilo moja iliuzwa shilingi 1,000 mpaka 1,500 na baada ya kuanzisha mfumo wa stakabadhi kilo moja imeuzwa zaidi ya shilingi 2,500 mpaka 3,500.

Na.	Zao	Kiasi (Kgs)	Thamani (Tshs)
1	Pamba	122,789,149	165,765,351,150
2	Korosho	231,102,919	488,986,356,596
3	Mkonge	4,934,831.80	18,784,149,883
4	Kakao	4,592,782	22,929,163,568
5	Ufuta	81,447,042	195,355,744,626
6	Mbaazi	3,013,538	3,938,150,669
7	Soya	1,090,199	1,611,939,457
8	Kahawa	59,278,154	410,522,544,767
9	Tumbaku	57,367,188.49	204,420,711,000
10	Chai	9,679,934	3,097,578,880
	Jumla	575,295,737.29	1,515,411,690,596

Mazao ya kilimo yaliyouzwa kupitia ushirika kuanzia July 2021 mpaka Februari 2022

Pia, Tume inashirikiana na NFRA na Bodi ya Mazao Mchanganyiko ili kununua mazao ya wakulima kupitia ushirika na kuongeza wigo wa masoko ya mazao ya wakulima. Vyama vya ushirika vinauzia pia mazao ya wakulima moja kwa moja kwenye masoko ya nje (direct sell). Tume ya maendeleo ya ushirika imeendelea kuwajengea uwezo wa kibiashara na masoko watendaji na viongozi wakuu wa vyama vikuu vya ushirika kwa kufanya mafunzo ya biashara na masoko kwa mwaka mara mbili.

Washiriki wa Mafunzo ya kuwajengea uwezo wa kibiashara na Masoko Watendaji na Viongozi wakuu wa Vyama Vikuu vya Ushirika

Aidha, Tume imefanya ziara ya mafunzo, tafiti na masoko ya kahawa kwa kushirikisha Chama Kikuu cha Kagera (KCU Ltd) kwa lengo la kurekebisha kuongeza wigo wa kutafuta masoko ya mazao ya wanaushirika.

Kuimarisha Elimu ya Ushirika

Elimu ya Ushirika inazidi kuimarika miongoni mwa wananchi. Tume inatumia vyombo vya habari kama televisheni kutoa elimu ya ushirika kwa wananchi. Katika eneo hili, Tume imeshirikiana na Vyombo vya Habari (Televisheni, Redio na Magazeti) kutoa Makala mbalimbali za Ushirika; ikiwemo kuanzisha Kipindi cha Kila Wiki katika Televisheni na Redio ya Taifa (TBC1 na TBC Taifa). Pia imeimarisha matumizi ya mitandao ya kijamii katika

kuhabarisha umma juu ya manufaa ya Ushirika.

Wanaushirika Mkoani Arusha wakiwa katika Mafunzo ya Elimu ya Ushirika

Viwanda Vinavyomilikiwa na Vyama vya Ushirika

Kupitia uhamasishaji, viwanda vidogovidogo na vikubwa vinavyomilikiwa na vyama vya ushirika vimeongezeka ambapo hadi kufikia Februari 2022 Vyama vya Ushirika vilianzishwa na kufufuliwa na kufanya jumla ya viwanda kuwa 452 ikilinganishwa na viwanda 374 mwaka 2019/20. Kati ya hivyo vipo viwanda vya kuchambua pamba vya KACU na CHATO vilivyofufuliwa msimu wa 2019/2020 na kiwanda cha kuchambua Pamba cha MBOGWE 2020/2021 kimefufuliwa na sasa kinachachakata pamba za wanaushirika. Viwanda vingine ni vya mazao ya kahawa, Mkongwe na Alizeti.

Chama Kikuu cha Songea na Namtumbo (SONAMCU) kinajenga Kiwanda cha Vifungashio

Ajira na Upatikanaji wa Huduma za Kijamii katika Vyama

Kuimarika kwa Vyama vya Ushirika kumefanikisha kuongeza ajira kwa wananchi kupitia Ushirika kufikia ajira 100,100 mwaka 2020/21 ikilinganishwa na ajira 90,090 kwa mwaka 2019/20.

Aidha, Vyama vya Ushirika vimekuwa chachu ya wananchi kupata huduma za kijamii. Mfano, vyama vya Ushirika vimeanza kutoa huduma ya Bima ya Afya kwa wanachama wake kwa kushirikiana na NHIF na mabenki. Mkakati umewekwa kati ya Tume na NHIF kuhakikisha wanachama wa vyama vya ushirika wanapata huduma ya afya ya uhakika kwa wakati. Wakulima zaidi ya milioni moja wameishajunga kwenye mpango huu.

Mraji wa Vyama vya Ushirika nchini, Dkt. Benson Ndiege, (kulia) na Mkurugenzi Mkuu wa NHIF, Bernard Konga wakionesha Mkataba wa Makubaliano ambapo Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya unawawezesha wakulima walioko ndani ya Vyama vya Ushirika nchini kujiunga na huduma za matibabu kupitia mpango wa Bima ya Afya unaojulikana kama Ushirika Afya